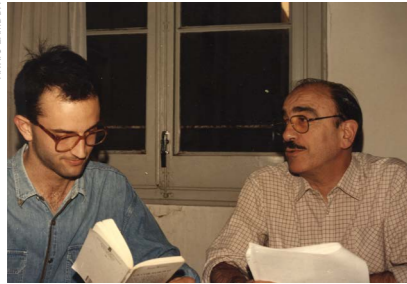

PARLAR DEL QUE NINGÚ PARLA

De la mà de Xavier Inglada i altres persones pioneres del Casal Lambda es van organitzar diverses mostres teatrals amb la sida com a temàtica que van obrir portes i sacsejar consciències en els anys 90.

Per TONI PONCE

Armand de Fluvià (dta.).

Xavier Inglada és una d'aquelles persones de col·lectiu que arriben a Barcelona per culpa del sexili. Nadiu de Vilanova i la Geltrú, va conèixer el Casal Lambda el 1984 i el 85 ja es va instal·lar a la ciutat, situació que el va permetre endin-sar-se cada cop més en l'entitat. "De seguida al Lambda em van caçar per la Junta Permanent i, al final, el 93 o el 94, vaig ser president després de l'Armand de Fluvià", explica.

Durant aquesta presidència va tenir lloc la primera *Mostra Teatral Gai i Lèsbica*, que era la nomenclatura més habitual en una època on les segles LGTBIQ+ encara no estaven esteses, però va ser la sida la que va donar sentit a una mostra que encarava la malaltia de front des dels escenaris.

Al nostre país, l'any 1991 el Casal Lambda va ser pioner a fer lectures dramatitzades d'obres dels Estats Units que parlaven de l'impacte del virus, ben acollides per crítica i públic, tant als cercles comercials com als més alternatius, on l'epidèmia era més que un tema d'actualitat als mitjans. Mentre a l'escena catalana directors i actors morien o patien en silenci, el director Josep Costa va apropar-se al Casal

per posar-hi remei, i allà és on es troba amb el nostre entrevistat.

UN DILLUNS PROPER A L'1-D

"No sé com va anar, suposo que l'Armand li va explicar que a mi m'agradava molt el teatre i que feia tallers i tal", però aquesta va ser la llavor per organitzar junt amb Costa la lectura dramatitzada d'*Un cor normal*, que és la primera gran obra de teatre que es va fer als Estats Units sobre el tema de la sida. Després de molts assajos, la van estrenar l'any 91 al mateix casal, situat en aquell moment a la Casa Elizalde. Més endavant, van aconseguir llegir-la també el dilluns 2 de desembre al Teatre Lliure a Gràcia, en un dia en què l'obra de Shakespeare en cartell feia una pausa. "Arran de l'èxit d'aquella representació, cada any, des del 1991, el dilluns més proper al Dia Mundial de la Sida, que era un dia que els teatres estaven tancats, buscàvem un per representar alguna obra amb relació a la Sida", fet que va donar peu a una tradició que duraria fins al 1997. En aquestes cites anuals, clàssics com *Un cor normal* es van arribar a llegir fins a 8 vegades, no només pel grup de teatre del Casal, sinó també per actors professionals de la mà d'en Josep Costa.

"Com que jo era voluntari del Casal, ens agradava al teatre i en Josep Costa ens dirigia, tot va funcionar; pel 28 de juny del 1992 ja

teníem com 4 o 5 obres més traduïdes que eren també de temàtica homosexual i vam organitzar un cicle de lectures dramatitzades al Palau de la Virreina", explica sobre la mostra del grup de teatre, que va durar dies, "però pel Dia Mundial de la Sida miràvem de preparar alguna que tingués relació i durant tot l'any les miràvem de fer a diferents llocs, com a la Casa Elizalde, al Teatre Kaddish d'El Prat de Llobregat, espai que va impulsar en Josep Costa, i també al SAT Sant Andreu Teatre".

Inglada reconeix que la recepció del públic "ens va engrescar a organitzar un festival de teatre gai i lèsbic al 94 amb una convocatòria oberta a tot l'estat on van venir companyies de diferents llocs i també d'aquí de Barcelona". El festival es va estendre fins a l'any 97 mentre continuaven fent lectures dramatitzades a biblioteques la resta de l'any: les dues primeres al SAT i en les dues darreres a diferents sales de la ciutat com el Teatre Malic, L'Eixample Teatre i el Teatre Artenbrut (o Sala Artenbrut).

MOMENTS COLPIDORS

Preguntat pels moments claus que van tenir lloc entre 1991 i 1997, Xavier Inglada en destaca tres. "Jo crec que el primer any, amb *Un cor normal* allà al Teatre Lliure, va ser el moment més trencador: va tenir molt de ressò, va sortir als diaris, cada any sortia als diaris, perquè quan es feia als teatres professionals, en l'àmbit de premsa i de ràdio ens

Armand de Fluvià (esq.) amb Josep Costa (dta).

feien molt de cas". El segon moment a destacar va ser el festival de teatre el 94, "quan vam fer *Àngels a Amèrica* perquè aquí no s'havia representat i va ser una obra que va guanyar dos primers Tony als Estats Units i venia amb un ressò mundial brutal, doncs, clar, hi havia molt d'interès". El públic i del món del teatre professional van viure amb expectació la representació malgrat no fer-se completa, ja que la primera part dura tres hores i no en van arribar a completar dues.

"El primer festival també va ser

molt important, perquè, clar, també va tenir molt de ressò a la premsa i a tot l'Estat. Companyies que feien una obra de teatre de, per exemple, temàtica lèsbica i no aconseguien anar gaire lluny,

quan venien al festival a Barcelona es coneixien amb altres companyies i era molt maco". De fet, a la primera mostra va tenir una secció de vídeo, "no sé si d'alguna manera també vam encendre la flama dins del Casal, perquè l'any següent, el 95, va ser la primera edició de la Mostra de Cinema", que ara tots coneixem com FIRE!.

AMPLIFICAR EL RESSÓ SOCIAL

Parlar de moments claus és recordar la valentia que van tenir l'any 91 en engegar les representacions: "teníem gent molt propera que es

moria de la Sida perquè no hi havia cap tractament, i gent del món del teatre que també es moria de la sida, com en Fabià Puigserver, cofundador del Teatre Lliure, que va ser diagnosticat i va morir aquell mateix any. Quan nosaltres proposem al Lliure fer *Un cor normal*, feia poc que s'havia mort". Van amplificar el debat social al teatre "quan la premsa o les autoritats d'aquí no en parlaven, menys encara perquè els Jocs Olímpics estaven propers. Ni els uns ni els altres, ni Generalitat ni Ajuntament parlaven", lamenta.

"Jo crec que en aquell moment cada associació va fer una mica el que era el seu paper. Stop Sida, per exemple, va fer la feina de carrer, portant preservatius als locals, etcètera. Lambda va optar per un enfocament més cultural a l'hora de fer conscienciació", afirma Inglada, que assegura que el festival de teatre va arribar a la seva fi el 97 més aviat per l'alt cos de voluntariat i l'esforç que exigia que no pas per coincidència amb l'inici dels primers tractaments efectius que controlaven el virus.

L'ESCENA VIRAL, TEATRE NORD-AMERICÀ I ACTIVISME ANTISIDA A ESPANYA

Un repàs sobre els inicis del teatre amb temàtica VIH/sida i l'activisme que li va donar suport.

Per ÀLVARO ALBARRÁN GUTIÉRREZ

Professor de Literatura Nord Americana de la Universitat de Sevilla

Quan la crisi del COVID-19 va irrompre a Espanya, ningú es va afanyar a buscar culpables. En l'imaginari popular, els principals grups afectats no semblaven convidar al rebuig o a la moralina sinó a l'empatia. A cop de cassolada, durant mesos, la població es va bolcar amb una lluita que (s'entenia) requeria d'un fort

compromís ciutadà.

La crisi del VIH/sida —que va començar en el nostre territori el 1981 i que, actualment, continua assotant a la nostra població— no va obtenir aquesta resposta. Més que compromís, les víctimes de la (mal) denominada com a Immunodeficiència associada a l'homosexualitat (o

GRID, per les seves sigles en anglès) a l'origen van trobar un clima certament hostil. Entre la indiferència i l'estigmatització, les comunitats afectades pel VIH/sida degueren fer front no sols a una crisi sanitària sinó també a una crisi social.

En aquest context, el teatre —potser el gènere més involucrat en la representació de la realitat immediata— va cobrar un nou protagonisme, servint com una de les principals eines que activistes i professionals de l'escena van emprar per a abordar la pandèmia. El treball del grup de teatre del Casal Lambda és un exemple clar de la simbiosi entre la indústria del teatre i la lluita contra el VIH/sida al nostre territori en els anys 90.

Bé com a part de les activitats vinculades al Dia Mundial del VIH/